

Innst. S. nr. 203.

(1998-99)

Innstilling fra forsvarskomiteen om visse organisasjonsendringer m.v. i Forsvaret.

St.prp. nr. 33 (1998-99).

Til Stortinget.

1. SAMMENDRAG

Forsvarsdepartementet legger i proposisjonen frem forslag til endringer i den regionale organisasjonen til Sjøforsvaret. Regjeringen foreslår også visse endringer i Sjøforsvarets styrkeproduksjon og krigsstruktur. Forslagene i proposisjonen viderefører og opprettholder framdriften i omstillingsprosessen i Forsvaret.

For å kunne støtte operative avdelinger gjennom lokale logistikkledd, er det behov for en regional organisasjon i styrkestrukturen til Sjøforsvaret. Hovedårsaken til at det er nødvendig å gjennomføre en ny omstilling i Sjøforsvarets regionale organisasjon er nye prioriterte oppgaver i Forsvaret, bl.a. endrede operasjonskonsept, endrede kompetansebehov, strammere driftsbudsjett m.m. Omstillingstiltak vil være en kritisk faktor i forhold til å gi økonomisk handlefrihet til å kunne realisere Forsvarets fremtidige styrkestruktur.

Før det blir fastsatt en endelig organisasjonsløsning vil det bli gjennomført en ny analyse av behov og funksjoner for å angi nøyaktig størrelse på bemanning og fordelingen mellom militære og sivile stillinger i den nye organisasjonen.

For å oppnå målene i St.meld. nr. 22 (1997-98) om en tilpasset og redusert støtteorganisasjon for de operative endringene, blir deler av logistikkleddene til Forsvaret utredet. Dette arbeidet må tilpasses utredningen av forvaltningsorganisasjonene (STYFOR) som nå pågår. Disse utredningene vil på lengre sikt kunne påvirke utviklingen av den regionale organisasjonen i Sjøforsvaret.

På sikt vil det også være nødvendig å gå gjennom den samlede militære virksomheten i Bergensområdet med sikte på større innsparings- og effektiviseringstiltak ved Haakonsvern orlogsstasjon og annen militær virksomhet i Bergensområdet enn det proposisjonen legger opp til.

Proposisjonen behandler sammendrag i den regionale organisasjonen i Sjøforsvaret, som omfatter sju

sjøforsvarsdistrikt og Ramsund orlogsstasjon. Proposisjonen tar ikke opp endringer i lokal forvaltning over eiendom, bygg og anlegg, kystradarkjeden m.m. Den tar også opp visse endringer i styrkeproduksjonen og krigsstrukturen i Sjøforsvaret.

Regjeringen foreslår å legge ned de sju nåværende sjøforsvarsdistriktene, Hysnes øvingsavdeling og to anlegg i krigsstrukturen til Kystartilleriet. Samtidig foreslås det opprettet tre sjøforsvarsdistrikt og seks orlogsstasjoner.

De foreslåtte reduksjonene vil kunne utgjøre rundt 220 årsverk og en driftsinnsparing etter fullført organisasjonsendring på rundt 370 mill. kroner over ti år.

2. ENDRINGER I SJØFORSVARETS REGIONALE ORGANISASJON

I St.meld. nr. 22 (1997-98) gjorde departementet rede for utviklingen av styrkestrukturen i Sjøforsvaret mot år 2006, og i grove utviklingstrekk for senere år. For å realisere styrkestrukturen i framtiden må Sjøforsvarets støttevirksomhet på land reduseres til det som er strengt nødvendig.

Sjøforsvaret gjennomførte i 1994 en omstillingsprosess der endringene i forhold til organisasjon og personell i hovedsak ble gjennomført ved sjøforsvarsdistriktene. Sjøforsvarsdistriktene er en integrert stabs- og stasjonsorganisasjon med både regionale og lokale oppgaver. Disse oppgavene omfatter:

- Regional og lokal planlegging
- Bistand til forsvarskommandoene, inklusive skipsfartsberedskap og sjøheimevern
- Kontakt med regionale militære og sivile statlige og kommunale institusjoner i forbindelse med totalforsvarsplanlegging m.m.

- Regional forsterkningsplanlegging
- Oppsetting av operative avdelinger
- Forsyningstjeneste, forvaltning og vedlikehold
- Støtte til operative avdelinger, skolevirksomhet m.m.
- Lokal forvaltningsmyndighet over eiendom, bygg og anlegg.

Det nye operative konseptet i Forsvaret er retningsgivende for endringsbehov i sjøforsvarets organisasjon. Sjøforsvarets operasjonskonsept blir derfor endret i retning av et manøverorientert operasjonskonsept. Resultatet av tidligere endringer i organisasjonen til sjøforsvarsdistriktene strekker ikke til, og det er nødvendig å endre den nåværende regionale organisasjonen i sjøforsvaret. I fremtiden blir oppgavene i den regionale strukturen i sjøforsvaret delt i regionale oppgaver og stasjonsoppgaver.

For å ta seg av regionale oppgaver foreslår departementet at det blir opprettet tre sjøforsvarsdistrikt i ny struktur: et i Nord-Norge og to i Sør-Norge. Tre sjøforsvarsdistrikt vil være tilstrekkelig for å ta hånd om oppgavene i den reduserte styrkestrukturen.

Følgende faktorer har vært vektlagt med hensyn til valg av lokalisering for de tre nye sjøforsvarsdistriktene: Militærfaglige forhold, herunder Forsvarssjefens operative og geografiske prioriteringer, oppgaver i totalforsvaret i regionen, utnyttelse av eksisterende infrastruktur, økonomisk gunstighet. Distriktene bør samlokaliseres med en orlogsstasjon slik at det kan oppnås synergieffekt i forhold til stordrift og administrasjon.

Departementet foreslår at sjøforsvarsdistrikt sør blir lagt til Marvika, Kristiansand. Her kan samarbeidet med den regionale planstaben i Hæren ivaretas bedre enn om lokaliseringen blir i Horten. Totalforsvarsvirksomheten til distriktsstaben kan bli innfridd fra Kristiansand. Det sjømilitære samarbeidet med våre allierte gjennom mange sjømilitære besøk i Kristiansand gjennom året er viktig.

Forsvarssjefens anbefaling er at sjøforsvarsdistriktet blir lagt til Horten. Karljohansvern ligger nær de fleste samarbeidspartene i totalforsvaret. Eksisterende infrastruktur og lokal virksomhet kan utnyttes ved at sjøforsvarsdistriktet blir samlokalisert med Karljohansvern orlogsstasjon.

En løsning med en distriktsstab og orlogsstasjon på Karljohansvern er beregnet å gi en innsparing på ca. 80 årsverk og ca. 116 mill. kroner over 10 år. Løsningen med distriktsstab og orlogsstasjon i Marvika er beregnet å gi en innsparing på ca. 67 årsverk og ca. 87 mill. kroner over 10 år. I forbindelse med den praktiske etableringen av distriktsstaben i Kristiansand skal forskjellen i forhold til Horten-alternativet minimaliseres.

Som et tredje alternativ er Stavanger vurdert. Nærheten til maritim virksomhet og Forsvarskommando Sør-Norge er argument for en slik løsning.

Løsningen med distriktsstab og orlogsstasjon på Ulsnes er beregnet å gi en innsparing på ca. 61 årsverk og ca. 81 mill. kroner over 10 år.

Departementet foreslår at Sjøforsvarsdistrikt vest blir lagt til Haakonsvern ved Bergen. Her kan den eksisterende infrastrukturen utnyttes ved en samlokalisering med Haakonsvern orlogsstasjon. Løsningen er beregnet å gi en innsparing på ca. 70 årsverk og ca. 138 mill. kroner over 10 år. Det foreslås å opprette et planelement for planlegging av forsterkingsstøtte m.m. på Hysnes som en del av sjøforsvarsdistriktsstaben på Haakonsvern. Forsvarssjefens anbefaling er at det sjømilitære planelementet blir lagt til Trondheim.

Departementet foreslår at Sjøforsvarsdistrikt nord blir lagt til Olavsværn ved Tromsø. Her kan den eksisterende infrastrukturen utnyttes ved en samlokalisering med Olavsværn orlogsstasjon, og nær de operative enhetene i Marinen som opererer fra Olavsværn. Løsningen er beregnet å gi en innsparing på ca. 80 årsverk og ca. 144 mill. kroner over 10 år.

Harstad er vurdert som det beste alternativet etter Tromsø. Løsningen med en distriktsstab og orlogsstasjon i Harstad er beregnet å gi en innsparing på ca. 71 årsverk og ca. 128 mill. kroner over 10 år. Alternativen Ramsund og Lødingen er vurdert som mindre tilfredsstillende. De mangler infrastruktur i forhold til de to andre alternativene, og de mangler nærhet til militære og sivile samarbeidspartnere. Bodø har god sivil infrastruktur og gir god kontakt med de andre forsvarsgrenene, men er mindre gunstig plassert i forhold til de områdene der den regionale og lokale virksomheten er i Sjøforsvaret.

Departementet foreslår å etablere seks orlogsstasjoner for å ta hånd om de lokale stasjonsoppgavene. Disse oppgavene er knyttet opp til den nåværende styrkestrukturen og konseptet for vedlikehold og lagring. Sjefen for en orlogsstasjon vil være underlagt sjefen for et sjøforsvarsdistrikt.

Ramsund orlogsstasjon blir omorganisert og tilført ca. 20 årsverk i forbindelse med overtakelse av oppgaver fra Hålogaland sjøforsvarsdistrikt. I den nye strukturen vil Ramsund orlogsstasjon ha en organisasjon på ca. 100 årsverk, mens ca. 130 årsverk vil bli videreført som sjøforsvarets forsyningskommando/avdeling i Nord-Norge.

3. ENDRINGER I STYRKEPRODUKSJONEN

Departementet foreslår å legge ned Hysnes øvingsavdeling.

I motsetning til andre avdelinger utdanner Hysnes øvingsavdeling bare nærforsvarspersonell til Kystartilleriets krigsstruktur. Utfasingen av mange fort medfører at behovet for nærforsvarspersonell er mindre. Kystartilleriets fredsorganisasjon vil bli redusert med

seks befal og tre utskrevne befal gjennom nedlegging av Hysnes øvingsavdeling

Styrkeproduksjonen for lett missilpersonell til styrkestrukturen blir ført videre ved Trondenes øvingsavdeling

Det er ikke behov for å utdanne missil- og nærforvarspersonell ved Hysnes øvningsavdeling

4. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

I den nye regionale organisasjonen blir det foreslått å opprette ca. 510 årsverk, noe som innebærer en innsparing på ca. 220 årsverk i forhold til nåværende organisasjon.

Regnet ut fra nåverdimodellen vil tiltakene i forslaget totalt gi en økonomisk innsparing på ca. 370 mill. kroner over en periode på 10 år. Utregningene av nåverdien inkluderer også endringer i styrkeproduksjonen. Salg av eiendommer, bygg og anlegg er holdt utenfor beregningene.

I forbindelse med omorganiseringen er det ikke behov for ny infrastruktur men det kan bli behov for en tilpasning av eksisterende bygningsmasse. Forslagene til omorganisering er alle basert på forutsetningen om at eksisterende bygningsmasse skal utnyttes.

Redusert bemanning og drift av eiendom, bygg og anlegg ved nåværende sjøforsvarsdistrikt vil representere et innsparingspotensial. Forslaget til ny organisasjon vil frigi bygningsmasse ved Ulsnes, Marvika og Hysnes orlogsstasjoner for avhending eller overføring til andre militære enheter i området.

Samlet sett vil kommunene Tjeldsund og Harstad i liten grad bli påvirket av de foreslåtte omorganiseringene. Tjeldsund får en økning i Forsvarets virksomhet. Harstad kommune kan få en reduksjon på ca. 20 årsverk i Forsvaret. Ramsund orlogsstasjon vil fortsatt kjøpe de fleste varer og tjenester fra Harstad, og innkjøpene vil øke.

Rissa og Lødingen kommune blir påvirket av omstillingstiltakene. I Rissa blir reduksjonen ca. 25 årsverk og i Lødingen ca. 30 årsverk. Lødingen og Rissa har begge en nedgående trend i folketallet og i antallet selsatte.

Konsekvensene for distriktene blir ikke sett på som så alvorlige at de bør endre de valgte løsningene. For å lette omstillingsarbeidet i de mest berørte kommunene vil Forsvarsdepartementet i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet vurdere tiltak utover ordinære distriktvirkemidler, inkludert en videreføring av ordningen med tildeling av omstillingsmidler.

5. ENDRINGER I KRIGSSTRUKTUREN

Regjeringen foreslår å utfase Brimse og Bolærne minefelt fra 1. august 1999. Det er en forutsetning at Sørviknes (Brettingen) torpedobatteri, Ranøy minefelt, Krossodden minefelt og Mastrafjord minefelt blir terminert fra samme dato.

6. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Grethe Fossli, Bjørn Tore Godal, Gunnar Halvorsen, Anne Helen Rui, fra Fremskrittspartiet, lederen Hans J. Røsjorde og Per Ove Width, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Einar Holstad, fra Høyre, Ingvald Godal og fra Senterpartiet, Tron Erik Hovind, viser til at strammere driftsbudsjetter, nye oppgaveprioriteringer, endret operasjonskonsept og endrede kompetansebehov er grunnlaget for å fortsette omstillingen i Sjøforsvaret. Komiteen vil peke på at omstillingen av Sjøforsvaret kommer som den siste i rekken av flere omfattende endringer i Forsvarets struktur og konsept gjennom 90-tallet. For Forsvaret har det vært viktig å få mest mulig forsvar ut av hver tildelt krone og å kunne organisere sin virksomhet på den mest effektive og framtidrettede måte.

Proessen fram til behandling i Stortinget har tatt lang tid, noe som har skapt usikkerhet over tid og uro i organisasjonen. Komiteen mener det må være en målsetning å redusere tiden på utredningsarbeidene til omstillingsprosesser i Forsvaret i framtiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, vil peke på at proposisjonens begrunnelser for en del av forslagene er svært knappe, og gir et svakere beslutningsgrunnlag enn ønskelig.

Komiteen vil påpeke at når omorganiseringen er gjennomført, må den evalueres for å stadfeste om målsetningene er nådd. Dette i forhold til oppgaveløsningene, årsverksreduksjoner og de økonomiske gevinstene.

Komiteen viser til at distriktsorganisasjonenes oppgaver er mobiliseringsforberedelser og planverk. Viktig er derfor samarbeid og samordning med samarbeidspartnerne i totalforsvaret.

Komiteen ser det som en fordel i henhold til offentlighetsprinsippet at det fremkommer av proposisjonsteksten et sammendrag av høringsinstansenes uttalelser om de foreslåtte endringene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til henvendelse fra Norges Offisersforbund

som mener at Regjeringen har fraveket de felles forpliktende prosedyreregler som gjelder i denne saken.

Sjøforsvarsdistrikt nord

Komiteen er enig i opprettelsen av Olavsvern orlogsstasjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ser at nedleggelse av Hålogaland sjøforsvarsdistrikt vil gi Lødingen kommune betydelige utfordringer. Kommunen har synkende innbyggertall og har stort behov for nye arbeidsplasser. Dette flertallet er enig i at for å lette omstillingen i de mest utsatte kommunene, må Forsvarsdepartementet i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet vurdere tiltak utover ordinære distriktsvirkemidler.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil peke på at det må være operative og økonomiske konsekvenser for Forsvaret som må vektlegges og dermed lede til valg av lokalisering av Forsvarets etablissementer. Dette ikke minst i en tid der forsvarsbudsjettet til stadighet forsøkes svekket.

Komiteen er enig i at Ramsund orlogsstasjon skal bestå, og at Sjøforsvarets forsyningskommando/avdeling Nord-Norge blir videreført.

Et annet flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet, mener etter en helhetsvurdering at det er riktig at Sjøforsvarsdistriktet nord legges til Olavsvern, Tromsø som foreslått i proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil ut fra en helhetsvurdering, der også regionale hensyn inngår, gå inn for at sjøforsvarsdistrikt Nord legges til Ramsund. Ramsund har også en egnet orlogsstasjon, samt samlokalisering av Sjøforsvarets forsyningskommando/avdeling Nord-Norge, og vil med moderate merkostnader gi distriktet en hensiktsmessig forankring i forhold til Sjøforsvarets oppgaver og struktur i Nord-Norge.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

”Sjøforsvarsdistrikt nord, opprettes med virkning fra 1. januar 2001 og legges til Ramsund.”

Sjøforsvarsdistrikt vest

Komiteen er enige i at Sjøforsvarsdistrikt vest legges til Haakonsvern, Bergen. Videre at Haakonsvern og Hysnes orlogsstasjon opprettes som foreslått.

Komiteen mener at lokaliseringen av planelementet i SDV bør avgjøres av Forsvarsdepartementet.

Sjøforsvarsdistrikt sør

Komiteen er enig i at orlogsstasjonene Ulsnes, Marvika og Karljohansvern opprettes. Komiteen mener det er viktig å sikre Marvika orlogsstasjon, Kristiansand et tilstrekkelig antall årsverk slik at orlogsstasjonen kan løse sine arbeidsoppgaver tilfredsstillende i forbindelse med allierte besøk m.v.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, viser til at etter forsvarssjefens vurderinger er Karljohansvern i Horten den lokalisering av distriktsstaben som gir best grunnlag for å løse oppgavene samt gir best kosteffektiv nytte. Av proposisjonen fremgår det at Regjeringens valg av Marvika, Kristiansand som lokaliseringssted for Sjøforsvarsdistrikt Sør vil koste 29 mill. kroner mer over 10 år enn en plassering ved Karljohansvern i Horten.

Dette flertallet slutter seg til forsvarssjefens syn i denne saken og mener at Sjøforsvarsdistrikt Sør må plasseres ved Karljohansvern i Horten.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet går inn for at Sjøforsvarsdistrikt Sør legges til Marvika i Kristiansand. Disse medlemmer viser til den helhetsvurderingen som er gjort hvor det er lagt vekt på at Marvika er forsvarssjefens beste alternative anbefaling, at lokaliseringen til Marvika løser totalforsvarsoppgavene på en tilfredsstillende måte. Disse medlemmer vil understreke at det er fagmilitære argumenter for en lokalisering av SDS til Marvika og viser i den sammenheng til øverstkommanderende i Sør-Norges vurderinger og anbefalinger i brev av 12. mars 1997 til Forsvarets overkommando/Sjøforsvarsstaben. Sjøforsvarsdistriktsstaben kan lokaliseres sammen med orlogsstasjonen på stedet og kan betjene Sjøheimevernet i området. Løsningen utnytter eksisterende infrastruktur, det er nærhet til andre sivile og militære fagmiljøer og det bidrar til å markere sjømilitært nærvær i det sørlige Norge. Disse medlemmer har merket seg at distriktsstaben kan bidra til å betjene norske og utenlandske marinefartøy på kysten av Sør- og Østlandet. Disse medlemmer har videre merket seg at den kostnadmessige forskjellen til alternativet på Karljohansvern i Horten skal søkes minimalisert i forbindelse med den praktiske etableringen. En eventuell samlokalisering med andre avdelinger i regionen vil på sikt kunne gi innsparing, særlig i forhold til administrative funksjoner.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

”Sjøforsvarsdistrikt sør, opprettes med virkning fra 1. januar 2001 og legges til Marvika, Kristiansand.”

Hysnes øvingsavdeling

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti

og Høyre, støtter proposisjonens forslag om at Hysnes øvingsavdeling legges ned og at Trondenes øvingsavdeling opprettholdes og utvides noe. Flertallet viser til at dersom Hysnes øvingsavdeling opprettholdes vil det bli utdannet personell det ikke er behov for i Kystartilleriet. Det fører til behov for å nedlegge utdanningskapasiteten andre steder for å unngå overproduksjon av nærforsvarspersonell og styrker til Kystartilleriet. Flertallet vil også vise til at innsparingspotensialet for omorganiseringen reduseres ved å opprettholde Hysnes øvingsavdeling, slik det fremgår av proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet støtter ikke nedleggelse av Hysnes øvingsavdeling.

Disse medlemmer viser til at dette er en leir fra 1970-tallet og at nær sagt alle bygg i leiren er restaurerte på 1980-1990 tallet, og er meget godt egnet til videre drift som øvingsavdeling.

Disse medlemmer mener det er viktig å ha tilstedeværelsen i dette distriktet. Disse medlemmer har også merket seg at kystartilleriinspektøren sier at en fortsatt delt løsning mellom Hysnes øvingsavdeling og Trondenes øvingsavdeling tilfredsstiller alle ufravelige krav.

Disse medlemmer mener at Hysnes øvingsavdeling bør fortsette å utdanne nærforsvarspersonell i samme størrelsesorden som i dag.

Endringer i krigsstrukturen

Komiteen viser til Innst. S. nr. 303 (1996-97), jf. St.prp. nr. 57 (1996-97), der det ble påpekt at den våpenteknologiske utviklingen hadde gjort stasjonære anlegg mer sårbare, og at operative, våpenteknologiske og økonomiske forhold tilsier at prosjekt Kystartilleriets undervannsforsvar gis en reduksjon i tallet på anlegg.

Komiteen er enig i at det etableres en ny struktur på seks anlegg i Kystartilleriets undervannsvåpen ved terminering av fire anlegg, samt utfasing av Brimse og Bolærne minefelt fra 1. august 1999.

7. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet:

Forslag 1

Sjøforsvarsdistrikt sør, opprettes med virkning fra 1. januar 2001 og legges til Marvika, Kristiansand.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 2

Sjøforsvarsdistrikt nord, opprettes med virkning fra 1. januar 2001 og legges til Ramsund.

8. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og det som står foran og rår Stortinget til å fatte slike

vedtak:

I.

Følgende syv sjøforsvarsdistrikt blir lagt ned med virkning fra 31. desember 2000:

- Austlandet sjøforsvarsdistrikt
- Sørlandet sjøforsvarsdistrikt
- Rogaland sjøforsvarsdistrikt
- Vestlandet sjøforsvarsdistrikt
- Trøndelag sjøforsvarsdistrikt
- Hålogaland sjøforsvarsdistrikt
- Tromsø sjøforsvarsdistrikt.

II.

Følgende tre sjøforsvarsdistrikt blir opprettet med virkning fra 1. januar 2001:

1. Sjøforsvarsdistrikt nord, som legges til Olavsvern, Tromsø
2. Sjøforsvarsdistrikt vest, som legges til Haakonsværn, Bergen
3. Sjøforsvarsdistrikt sør, som legges til Karljohansvern, Horten.

III.

Følgende orlogsstasjoner blir opprettet med virkning fra 1. januar 2001:

1. Olavsvern orlogsstasjon
2. Hysnes orlogsstasjon
3. Haakonsværn orlogsstasjon
4. Ulsnes orlogsstasjon
5. Marvika orlogsstasjon
6. Karljohansvern orlogsstasjon.

IV.

Hysnes øvingsavdeling blir lagt ned med virkning fra 1. august år 2000.

V.

Følgende minefelt blir utfaset fra Forsvarets krigsstruktur med virkning fra 1. august 1999:

1. Bolærne minefelt
2. Brimse minefelt.

Oslo, i forsvarskomiteen, den 1. juni 1999.

Hans J. Røsjorde,
leder.

Anne Helen Rui,
ordfører.

Bjørn Tore Godal,
sekretær.